

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 6K

Spored za 35. teden

Drama

Torek, 10. maja	— Zaprto	
Sreda, 11. maja	— Navaden človek.	A
Četrtek, 12. maja	— Androklus in lev. Po znižanih cenah.	Izven.
Petek, 13. maja	— Navaden človek.	E
Sobota, 14. maja	— Androklus in lev.	B
Nedelja, 15. maja	— Navaden človek. Popoldanska predstava ob 3. Po znižanih cenah.	Izven.
Poned., 16. maja	— Androklus in lev. Popoldanska predstava ob 3. Po znižanih cenah.	Izven.
Torek, 17. maja	— Zaprto.	

Opera

Torek, 10. maja	— Carmen.	B
Sreda, 11. maja	— Thaïs.	E
Četrtek, 12. maja	— Mignon. Gostovanje g. Julija Betetta in ge Pavle Lovšetove.	C
Petek, 13. maja	— Zaprto.	
Sobota, 14. maja	— Dalibor. Gostovanje g. Julija Betetta.	D
Nedelja, 15. maja	— Tosca.	Izven.
Poned., 16. maja	— Mignon. Gostovanje g. Julija Betetta in ge Pavle Lovšetove.	Izven.
Torek, 17. maja	— Zaprto.	

Drama pripravlja Hauptmannovo „Elgo“; opera Weingartnerjevo „Vaško šolo“ in Dohnányija „Pieretin pajčolan“.

Navaden človek

Šala v treh dejanjih. — Srbsko spisal Branislav Nušić.
Poslovenil Fr. Govekar.

Režiser: ZVONIMIR ROGOŽ

Arsa Miličević, trgovec	g. Ločnik.
Marija, njegova žena	ga Danilova.
Dušan, { njuna otroka {	g. Gaberščik.
Zorka, {	gna Gorjupova.
Vičentije Petrović, višji uradnik v p.	g. Plut.
Sofija Damujanovičeva, vdova	ga Juvanova.
Žarko, njen sin	g. Drenovec.
Jovanče Micič, trgovec iz Jagodine	g. Danilo.
Persa, njegova žena	gna Rakarjeva.
Nikola, sluga Miličevićev	g. Rakuša.

Godi se blizu Beograda v vinogradu Miličevićevem na Topčiderskem brdu.

Androklos in lev

Pravljijčna igra v treh dejanjih. Spisal B. Schaw.

Prevel O. Župančič.

[illegible]

Gladijatorji, sužnji, Rimljani, kristjani.

Prvo dejanje se vrši v gozdni goščavi, drugo pred rimskimi vrati, tretje v Koloseju.

CARMEN

Opera v 4 dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy, vglasbil G. Bizet.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Carmen (mezzo-sopran)	gna Thierry.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Drvota.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Pribislavski.
Micaëla, kmečko dekle (sopran)	gna Zikova.
Frasquita, ciganka (sopran)	gna Thalerjeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Šterkova.
Dancairo, tihotapec (tenor)	g. Mohorič.
Remendado, tihotapec (tenor)	g. Trbuhovič.
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zathey.
Mořales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman.

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapei.

Plese priredil g. baletni mojster Pohan. Plešejo: gospodične
Svobodova, Chladkova, Špirkova, Bežkova, g. Pohan in
baletni zbor.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružný.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vprizoritev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Seville. Micaëla išče med vojaki svojega zaročenca Don José-ja; ker ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladeniči, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je všeč edino le José. Vrnivša se Micaëla prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skrbne matere. José se ganjen spominja ljubeče

matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaëli, naj mater pisrčno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen, dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj namen. José se strastno zaljubi vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapove odvesti Joséja v zapor.

II. Na vrtu krčme. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slavnimagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamillovem prigovarjajo tihotapci Carmen, naj gre z njimi. Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapove Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu, odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V soteski. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar, José pa naj mej tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaëlo iskat sina. Micaela pride vsa zbegana in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo, česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem prerekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaëla roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaëlo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Seville. Ljudstvo pričakuje slovitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen vstopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre z njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman; ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabode José nož v srce, da se zgrudi mrtva.

17.

Thaïs

Opera v treh dejanjih (sedmih slikah). Besedilo po Anatolu France-u napisal Louis Gallet. Vglasbil J. Massenet.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. BUČAR.

Thaïs, igralka (sopran)		gna Thalerjeva.
Athanaël, puščavnik (bariton)		g. Levar.
Nikias, mlad filozof (tenor)		g. Mohorič.
Palemon, star puščavnik (bas)		g. Zupan.
Krobyla, sužnja (sopran)		gna Šuštarjeva.
Myrtala, sužnja (mezzo-sopran)		gna Vrhunčeva.
Albina, redovnica (mezzo-sopran)		ga Ropasova.
Suženj (bas)		g. Zorman.

Puščavniki, redovnice, ljudstvo. Godi se začetkom 4. stoletja v Tebanski puščavi in v Aleksandriji.

Prva vprizoritev 16. marca 1894. v Parizu.

Plese priredila ga Helena Poljakova. Plešejo: ga Poljakova, gna Nikitina, Corps de ballet.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružny.

V zgodbah svetnikov beremo, da je v četrtem stoletju živel v Egiptu spokornica Thaïs. V svoji mladosti je bila igralka v Aleksandriji, takrat cnem najvažnejših središč grške kulture. Bila je nenavadno lepa, toda njeno življenje ni bilo čednostno. Izpreobrnil jo je menih, čigar ime ni dognano. Nekateri mislijo, da je bil Paphnucij, ki slovi kot najgorečnejši izmed egipetskih asketov tistega časa; drugi so mnenja, da se je imenoval Serapion ali Bessarion. O njem pripoveduje legenda, da je pač rešil dušo grešnice, da pa je pri tem sam zapal večnemu pogubljenju.

Povest o lepi izpreobrnjenki je porabil Anatole France kot snov za svoj roman »Thaïs«. Jedro in morala slovitega dela je skepsa, ki kot vodilna ideja omogoča razvoj in opravičuje nejasni zaključek romanovega dejanja. »Vem« — piše Anatole France v privatnem pismu — »da človeštvu nisem prinesel resnice. Ljudje hrepene po absolutnem in tiste, ki najmanj mislijo, najbolj žeja po gotovosti. Med politiki, ki jih poznam, ne vidim niti enega, ki

bi bil zmožen dvomiti.« Anatole France priporoča dvom, ker ga ima za vir vztrpnosti, prizanesljivosti in usmiljenja.

Ne dolgo potem, ko je roman izšel, je izrazil Paul Desjardins mnenje, da bi »Thaïs« utegnila zanimati kakega skladatelja, n. pr. Masseneta. In Massenet je ubogal ter poveril sestavo besedila svoje opere znanemu libretistu Galletu, ki je v svoji pesnitvi moral seveda opustiti vsako filozofsko razmotrivanje. Izluščil je iz romana le motiv o nepremagljivi in slepi sili ljubezni. Njena žrtev postane menih Paphnucij, imenovan v operi Athanael.

Prva slika nas popelje na obrežje Nila, kjer najdemo starega puščavnika Palemona sredi tovarišev pri skromni večerji. Athanaelov stol je še prazen. Melanholična fraza v orkestru pripravlja razpoloženje. Pristopi Athanael in da duška svoji žalosti zavoljo razuzdane ženske z imenom Thaïs, ki s svojim nebrzdanim življenjem pohujšuje aleksandrijsko ljudstvo. Pripoveduje, da jo je poznal in celo pozelel v svoji mladosti, preden je postal kristjan in menih. Sedaj bi jo želel oteti iz objema satanovega.

Ko Athanael zaspi, se mu Thaïs v sanjah prikaže. Topla in nasladna glasba spremlja vizijo, a brž utihne, ko se menih prebudi. Dasi mu modri Palemon odsvetuje vmešavati se v posvetne stvari, odide Athanael v Aleksandrijo, da izpreobrne grešnico.

Po slikoviti introdukciji nas povede pesnitev na teraso Nikias jevega doma v Aleksandriji, Nikias je Athanaelov prijatelj iz mladosti, nasladnež, epikurejec. V lahnem dialogu, ki ga spremlja ravno taka glasba, svetuje Nikias Athanaelu, naj ostane v njegovi hiši pri veselici, pri kateri bo sodelovala tudi Thaïs. S porednim nasmehom na ustnih preoblečeta lepi sužnji Krobyla in Myrtala puščavnika, o katerem pravi Nikias, da je tako zanemarjen, da skoro ni več človeku podoben. Razposajenost v glasbi narašča, ko se bliža Thaïs, ki jo spremlja množica čestilcev in veseljakov. Athanael se seznani z njo in ji napove svoj poset.

V tretji sliki smo pri Thaïs. Sita življenja, toda boječa se starosti in smrti vprašuje svoje ogledalo, je li še lepa in bo li ostala večno lepa. V veliki sceni, ki sledi in ki v njej že podleže Thaïs menihu, dasi mu tega še ne prizna, se odigra dvoboj med anahoretom in hetero, ki zastopata dve nasprotujoči si svetovni naziranji. Ko zastor pade, godba ne utihne; polagoma izpodrivajo resni, religiozni motivi lascivne melodije. Burnemu prizoru sledi preprosta in v srce segajoča meditacija, ki nas obvešča, da je našla Thaïs notranji mir, da je rešena.

V naslednji sliki pove Thaïs Athanaelu, da je pripravljena slediti mu. Nikias in njegovi prijatelji, zbrani pri orgijah, hočejo odhod kurtizane zabraniti. Da prepreči nesrečo, se zavzame Nikias slednjič za odhajajočo in vrže denar med množico, da odvrne pozornost od njiju.

V peti sliki vidimo Athanaela in Thaïs na potu v samostan. kamor vodi menih spokornico. Thaïs je utrujena, njene noge krvave. Redovnice pridejo in jo odvedo v zavetišče, ki ga ne bo zapustila nikdar več.

Navidez zadovoljen se vrne Athanael med svoje brate. V njegovem srcu pa je nemir. Kakor Tannhäuser Wolframu o svojem romanju, pripoveduje Athanael Palemonu o neozdravljivi bolezni, ki se je polastila njegove duše. V nemirnem, sunkovitem ritmu govori o Thaïs. Prehajajoča iz mola v dur, izzveni njegova povest

v priznanju: »Vse, kar zrem, je Thaïs! — Thaïs! — Thaïs!« V sanjah se mu prikaže Thaïs najprej kot kurtizana, potem kot redovnica na smrtni postelji. V največji razburjenosti odhaja, da bi jo videl še enkrat v življenju.

V zadnji sliki vidimo Thaïs poslavljaljočo se od sveta. Pod košatim figovim drevesom so krog nje zbrane njene tovarišice. Glasba izraža izključno cerkvene motive »Usmili se je, o Gospod!« pojo redovnice. Thaïs zre kakor zamaknjena predse, njeno obličje izraža rajski mir. Ob vrtnem vhodu se prikaže Athanael. Z bledega lica mu sije obup. Prizor spominja na svidenje Fausta in Marjetice v ječi. Thaïs je v smrtni ekstazi, Athanael ji govori besede, ki jih ona ne razume, ne more več umeti: »Laž je bilo vse, kar sem govoril, le življenje je resnica! Reci mi, da živiš! Ne umri!« — Prepozno. »Sladkost uživam nadzemske sreče« — šepeta Thaïs — »in odpuščeni so mi moji grehi. Zdaj zrem nebo... Boga!«

Gostovanje opernega pevca drž. opere na Dunaju
g. JULIJA BETETTA in ge PAVLE LOVŠETOVE.

MIGNON

Opera v treh dejanjih. Besedilo po Goethe-ju napisal M. Carré in J. Barbier. Uglasbil Ambroise Thomas. Prevel O. Ž.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Mignon (mezzo-sopran)	gna Thierryjeva.
Filina, glumica (sopran)	ga Lovšetova.
Viljem (tenor)	g. Kovač.
Lotario (bas)	g. Betetto.
Laertes, glumec	g. Trbuhović.
Jarno, cigan	g. Zorman.
Friderik, mlad plemič (sopran)	gna Vrhunčeva.
Antonio, sluga	g. Vovko.

Meščani, kmetje, glumci in glumice, cigani. Gostje barona Rosenberga.

Godi se deloma v malem mestu v Nemčiji, deloma v Italiji.

Ciganski ples pleše Rut. Vavpotičeva.

Plese priredil baletni mojster g. Pohan.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružny.

I. V gostilni na dvorišču. Ljudstvo popiva. Stari pevec Lotario, ki hodi po svetu od kraja do kraja, zapoje otožno pesem, izrazujoč hrepenenje po svoji izgubljeni hčerki. Krdelo ciganov zapleše gostom v zabavo. Jarno, ciganski glavar, veli Mignon plesati „pre-slavni jajčji ples“, ona pa mu klibuje; Jarno ji preti s palico, prihajajoči Viljem pa jo reši. Po odhodu ciganov pride glumec Laertes svariti Viljema pred Filino, pretkano koketo, ki stanuje s svojo glumaško družbo v gostilni. Filini pa se kmalu posreči Viljema očarati; prikupljivo ga vabi, naj gre tudi on z njo v graščino barona Rosenberga, kamor je vsa družba povabljena: Viljem obljubi iti z njo, Mignon pripoveduje Viljemu svojo žalostno zgodbo, kako so jo cigani odvedli od doma in kako jo Jarno zdaj muči, prosi Viljema, naj jo vzame s seboj kot paža. Viljem sklene vzeti jo seboj.

II. Glumci so dospeli v graščino, še nocoj bo predstava „Sen kresne noči“. Filina bo nastopila kot Titanija, Laertes pa kot Tezej. — Filina sedi pred ogledalom in se lišpa, kar pride Viljem z Mignon. Filina se roga tako „čudnemu“ služabniku, zasmehuje Viljema in ga s svojo koketnostjo popolnoma očara. Oba odideta. Mignon je ljubosumna; ker ljubi Viljema, želi biti tudi tako lepa, kakor Filina. Pri zrcalu najde lepoto, hitro se namaže po licu in se sama sebi čudi, kako lepa je zdaj. Da bi bila Viljemu še bolj všeč, obleče tudi Filinino obleko, ki se nahaja v sosedni sobi. Mladi baron Friderik, ki zalezuje Filino, se priplazi skozi okno; namestu Filine pa najde tu Viljema, svojega tekmeča. Nastane prerekanje in končno dvoboj; komaj pa sta zablestela meča, že prihiti Mignon iz sosedne sobe v Filinini obleki, da ščiti Viljema. Friderik odide smeje se. Viljem namerava poslati Mignon k sorodnikom, kjer bi se ji dobro godilo, pri sebi je ne more več obdržati, ker je že dorasla. Mignon pa pravi, da pojde rajša zopet kot plesalka po svetu, vzame slovo od Viljema in plākajoč mu pade v naročje. V tem trenutku vstopi Filina s Friderikom, vidi Mignon v objemu Viljema ter ju zasmehuje. Viljem se opraviči in zopet odide s Filino.

III. Park pri graščini barona Rosenberga. Mignon blodi vsa obupana po parku; v ljubosumnosti prosi Boga, naj uniči to graščino z bliskom in požarom. Lotario to čuje ter zažge paviljon, kjer se vrši predstava. Filina pride po predstavi iz paviljona, vsa družba hvali njen nastop kot Titanija. Viljem išče po parku Mignon, ko jo najde, zapazi to Filina in jej veli, naj prinese iz paviljona šopek cvetic, ki jih je tam pozabila. Mignon uboga, ali komaj je v paviljonu, že prihiti Laertes in pove, da paviljon gori. Ker se Mignon še ni vrnila, hiti Viljem v goreči paviljon in jo prinese nezavestno.

IV. Palača Cipriani ob gardskem jezeru. Viljem privede Mignon, ki je okrevala, v Italijo. Lotario ju spremlja. Stari sluga Antonio pripoveduje Viljemu, da je mlada domača hčerka pred 15 imi leti utonila, oče da je odšel po svetu, mati je umrla in zdaj je palača na prodaj.

Mignon pride, gleda na krasno okolico, na jezero in se veseli blagodejnega podnebja. Vse to je že nekoč videla, spominja se tega in onega — vprašala bi rada, ali nikogar ni; zakliče: Lotario, Viljem! Viljem pride in jo strastno objame, tudi ona je srečna, da more končno objeti ljubljeneža moža. Lotario pride v dragoceni obleki, v rokah skrinjico, v koji se nahaja mej drugim tudi molitvenik. Mignon vzame molitvenik in začne moliti — kmalu pa moli molitvico na pamet, nakar Lotario spozna, da je Mignon njegova izgubljena hčerka Sperata.

Gostovanje g. JULIJA BETETTA.

DALIBOR

Opera v 3 dejanjih. Besedilo po I. Wenzig-u prevel
F. Finžgar, vglasbil B. Smetana.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser F. BUČAR.

Vladislav, kralj češki (bariton)	g. Betetto.
Dalibor, vitez (tenor)	g. Drvota.
Milada, grofica (sopran)	gna Richterjeva.
Jitka, sirota (sopran)	gna Thalerjeva.
Vitek, oproda Daliborov (tenor)	g. Šindler.
Beneš, jetničar (bas)	g. Zathey.
Budivoj, poveljnik kraljeve straže (bariton)	g. Zorman.
Prvi sodnik (bariton)	g. Perko.
Sodniki	gospodje Povše, Vovko, Ribič, Pip.
Zdenko, prikazen	gna Bežkova.

Kraljevo spremstvo, ljudstvo, vojaki, paži. Godi se v 15. stoletju
na gradu Hradšinu v Pragi. Prva vprizoritev l. 1868 v Pragi.

I. Na dvorišču gradu Hradšina v Pragi pričakuje ljudstvo kralja. ki naj sodi Dalibora zaradi umora. Milada, sestra umorjenega grofa obtožuje Dalibora. Pred sodišče poklicani Dalibor se zagovarja rekoč, da je le maščeval svojega prijatelja Zdenka. Sodniki obsodijo Dalibora v dosmrtno ječo. Milada, prepričana o plemenitosti Dalibora, začuti vzbujajočo se ljubezen ter prosi zaman pomiloščenja zanj. Daliborova varovanka Jitka sklene osvoboditi Dalibora s pomočjo Milade.

II. Jitka pričaka svojega ženina Vitka ter mu razodene načrt za osvobojenje Dalibora. Vitek navdušeno pritrdi, pove vse prihajajočim vojščakom, ki takoj obljubijo bojevati se za ljubljene Dalibora.

Premena. Milada, v moškega preoblečena, vstopi v službo pri jetničarju Benešu, da bi bila rešila Dalibora. Beneš pošlje Milado k Daliboru z naprošenimi goslimi. Milada se koj poda v ječo k Daliboru.

Premena. Spečemu Daliboru se v sanjah prikaže Zdenko. Milada pride in pové strmečemu Daliboru, da ga hoče osvoboditi. ker ga ljubi.

III. Daliboru se ni posrečilo pobegniti. Na predlog kralja obsodijo Dalibora na smrt.

Premena. Milada čaka z vojščaki pred ječo na Daliborovo znamenje za naskok. Namestu znamenja se začuje mrtvaški zvon. Dalibora vedejo na morišče. Zaman naskočijo vojščaki grad. Dalibor privede smrtno ranjeno Milado in ko zagleda zmagonosne sovražnike, se jim vda.

TOSCA

Melodrama v 3 dejanjih. Besedilo po V. Sardouju napisala L. Illica in G. Giacosa, prevel Cvetko Golar; vglasbil G. Puccini.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. RUKAVINA.

Floria Tosca, slovita pevka (sopran)	. . .	gna Zikova.
Mario Cavaradossi, slikar (tenor)	. . .	g. Kovač.
Baron Scarpia, policijski načelnik (bariton)	. . .	g. Levar.
Cesare Angelotti (bas)		g. Zorman.
Cerkovnik (bariton)		g. Trbuhović.
Spoletta, birič (tenor)		g. Mohorič.
Sciarrone, orožnik (bas)		g. Vovko.
Jetničar (bas)		g. Perko.
Pastir.		gna Šterkova.

Kardinal, sodnik, vodja mučilnice, pisar, častnik, podčastnik, vojaki. Cerkveni pevci, duhovniki, ljudstvo.

Godi se v Rimu leta 1800.

Nove dekoracije izdelal g. dek. slikar V. Skružny.

Prva vprizoritev leta 1900. v Rimu.

I. V cerkvi St. Andrea della valle v Rimu.

Angelotti, bivši konzul nekdanje rimske republike, je ušel iz ječe in se skrije v kapelici. Slikar Mario Cavaradossi, njegov prijatelj, ga spozna ter obljubi pomagati mu. Ko pride Tosca, Cavaradossi jeva zaročenka, se Angelotti urno zopet skrije. Podoba, ki jo slika Cavaradossi, vzbudi v Toski ljubosumnost, ali on jo kmalu pomiri. Markiza Attavanti, sestra Angelottijeva, je skrila pod oltarjem žensko obleko, da more preoblečeni brat pobegniti pred zasledujočim ga Scarpio. — Cavaradossi svetuje Angelottiju, naj se skrije v njegovi villi, ako pa preti nevarnost, v vodnjaku. Oba odideta. Scarpia z biriči išče Angelottija, pa ga ne najde. Na podobi spozna poteze markize Attavanti in ker jo je slikal Cavaradossi, ljubček Toskin, je Scarpiji takoj jasno, da mora biti Cavaradossi

v stiku z begom Angelottijevim, tembolj, ker je v kapelici našel pahljačo z grbom markize Attavanti. Pretkani Scarpia hoče po ljubosumni Tosci izvedeti, kje je skrit Angelotti. Biriči zasledujejo Angelottija.

II. Soba ministra Scarpije v farneški palači. Scarpia sedi pri večerji, pričakuje Toske. Birič Spoletta poroča, da se ni posrečilo prijeti Angelottija, pač pa Cavaradossija. Scarpia zapove privesti Cavaradossija. Po brezuspešnem zaslišavanju ga ukaže mučiti.

Tosca pride in čuje ječanje mučenega Cavaradossija, skrivališča Angelottijevega pa noče izdati. Muke Cavaradossijeve narščajo, dokler Tosca ne pove, da je Angelotti skrit v vodnjaku. Cavaradossi, pripeljan pred Scarpijo, hitro spozna, da je Tosca izdala skrivnost, zato jo pahne od sebe. Za Scarpijo strašna vest, da je Napoleon zmagal pri Marengu, navduši silno Cavaradossija, tako da spozna Scarpia v njem svojega političnega nasprotnika. Scarpia ga ukaže usmrtiti. Edino Tosca ga more rešiti, ako se uda Scarpiji, ki že davno hrepeni po njej. Tosca je stanovitna, ali ko začuje priprave za usmrčenje Cavaradossijevo, reče Scarpiji, da se mu uda, ako s tem reši Cavaradossija. Scarpia to obljubi, ali ko hoče Tosco objeti, ga ona z bodalom umori. Nato hiti domov, vzame vso zlatnino in bisere ter gre v grad Sant Angelo h Cavaradossiju, da bi z njim pobegnila.

III. Na vrhu grada St. Angelo v Rimu.

Vojaki privedejo Cavaradossija na morišče. Tosca prihiti s pismom Scarpijevim, ga pokaže Cavaradossiju in mu razodene, da bo le na videz ustreljen. Toda hudobni Scarpia je bil ukazal, da naj Cavaradossija resnično ustrele. Cavaradossi pogumno stopi pred puške, ko pa vojaki ustrele, se zgrudi mrtev. Tosca misli, da se le dela mrtvega, kmalu pa spozna resnico ter skoči z grada v globočino.

Shaw: Androklos in lev.

Shaw deli svoje drame v tri vrste: v „zabavne“ komade, v „nezabavne“ in v „komade za puritance“.

V čitankah za ljudske šole je bila pred leti tudi zgodba o dobrem Androklu, ki je ljubil živalce, in o levu, Shaw pa je napisal pleasant play za odrasle.

Poleg zgodb „V znamenju križa“, „Katakombe“, „Mlini pod zemljo“ in drugih tem podobnih je „Androklos“ satira. Otvori in zaključi jo veseli ples krojačka Androkla z levom, kateremu je izdrl trne iz šape. Lev pa je hvaležen in zvest, kot je lahko zvesta edino le žival... Ta lev pa je zvest še posebno. Kljub vsemu smehu razpravlja Shaw v komediji čisto resno s svojim modernim duhom, ki stoji onkraj dogme, o problemu krščanskega mučeništva. Morda zadene tu pa tam ob tradicionalna čustva. Zato pa odškoduje slušalca in gledalca z bistro duhovitostjo in krasnimi tipi. Androklos, velikan v svojem altruizmu, zbira krog sebe živali, prav kakor svetniki v starih legendah. Njegov altruizem seže tako daleč, da se raduje, če bo mogel lačnega leva s svojim telesom okrepčati... Morda si misli na tihem: bolje levu za večerjo kot živeti še nadalje z Megero... Morda... Zakaj humorja ima ta možiček dovolj... Potem je Ferrovius, bivši orožar in rokoborec, Herkul, v katerem vsak nerv, vsaka mišica protestira proti novi veri in nauku: če te kdo udari po desnem licu, nastavi mu še levo. Kot mučenik svojega prepričanja in ne nove vere gre v areno, da bi se dal ubiti brez odpora. Ko pa zagleda kri in začuje žvenket mečev, mu omaga duhovna volja in njegov telesni poklic ga ovlada... Meč zažvižga in šest gladijatorjev se valja v krvi... Cesar pa je navdušen, in le malo manjka pa bi bil pripravljen odstopiti borec pol rimskega imperija. „Živel bom v zgodovini,“ pravi; „za časa Domicijanovega je pobil nekoč neki Galec tri može in si pridobil s tem prostost. Kedaj prej pa je gol mož ubil šest najpogumnejših in najboljših oborožencev? Pregarjanje kristjanov mora nehati. Če se znajo kristjani tako boriti, hočem, da se poslej samo še kristjani za me bore: (Gladijatorjem) zapovem vam, da postanite kristjani, vi tam, slišite?“ Nato povabi Ferrovija, naj vstopi v pretorijansko gardo. Ta se sedaj odloči po uspehu v areni: „Izza mlada sem molil Marsa. Obrnil sem se od njega, da bi služil krščanskemu Bogu; toda danes me je krščanski Bog zapustil in Mars me je premagal

in si vzel kar je njegovega. Krščanskega Boga še ni. Prišel bo, ko bova jaz in Mars v prah zdrobljena. Ta čas pa moram služiti bogovom, ki so, in ne Bogu, ki bo.“ —

Ljubezenskega motiva se Shaw samo dotakne. Z Livijo — patricijko. Ni ji lahko zatreti veselja do življenja. A vendar ostane močna, kajti ko jo mladi stotnik tik pred odhodom v areno še enkrat nagovarja, naj vrže kadila bogovom in se z njim poroči, ga zavrne: „Lepi stotnik, ali bi me vzel, če bi tik pred bitko povabila zastavo in šla zažigati kadilo? Sinovi se vržejo po materi, kakor veš. Bi rad, da bi bil tvoj sin bojazljivec?“

Stotnik: (globoko ganjen) „Tako mi velike Diane, mislim, da bi te zadavil, če bi zdaj odnehala.“ — In Galilejec je zmagal.

Bedno konča le Spintho, navidezen kristjan, ki vidi v novi veri le dovoljenje za pogrome na templje. V trenutku, ko se izneveri novi veri ter hiti darovati kadila bogovom, plane v napačno dver. Tam je lev. Lačen. In ga pohrusta. Z velikim apetitom. — Ampak publika tega ne vidi. —

Antičen tema z modernimi mislimi, paradoksi. Lahkoton in presrčnost, komična situacija: pravljica za odrasle.

O. Š.

Branislav Nušić.

Branislav G. Nušić je rojen leta 1864. v Beogradu. Tam in v Gradcu je dovršil svoje pravne študije. Kot absolviran pravnik je zložil satirično pesem in zaradi nje so ga vtaknili v ječo v Požarevcu. Kot jetnik postane književnik ter prične pisati. V ječi spiše knjigo svojih prvih feljtonov z naslovom „Lističi“ in tudi komedijo „Protekcija“. Pozneje je opravljal vse mogoče posle. Bil je konzul v Macedoniji in Albaniji, dramaturg, intendant, urednik ter izdajatelj novin. Gibal se je vedno v sredini najburnejšega, najaktivnejšega življenja in ostal je v tem beograjskem centru, ki tako naglo živi, nezlomljen in mlad, ploden in neizčrpen. Bil je urednik „Zvezde“ in „Tribune“, zdaj je načelnik oddeljenja za umetnost v ministrstvu prosvete. Zadivljal je vedno s svojo južno elastičnostjo, boemsko ležernostjo, improviziral je sebe in svoje življenje.

Nušić ni šaljivec po poklicu, temveč po rojstvu in temperamentu. Vedno je pripravljen na šalo in šegavost, pišoč kakor govori in govoreč kakor piše, a govoreč tudi kot rojen „charmeur“ in osvojevalec. Pokojni A. G. Matoš, po katerega izvajanjih so prosto posnete te vrstice,¹ pravi, da kdor ni slišal v društvu pokojnega Žarka Ilijća, igralca Ilije Stanojevića in Nušića, nima pojma, do kolike originalnosti se je razvila v Beogradu kozerija v tisti gotovo neomejeni svobodi društvenega in političnega življenja, podprta s prirojenim humorjem našega narodnega duha in nekim nihilističnim skepticizmom, ki je posledica preneglega padanja vseh patriarhalnih vrednot, preneglega sprejemanja heterogenih kultur in gotove intelektualne in moralne trudnosti izza silnih političnih in socialnih kriz. Že Nušićev feljtonski psevdonim (Ben Akiba — „nič novega pod solncem“) naznačuje njegovo skeptično prirodno filozofijo. Kakor najde Savel kraljestvo, ko išče oslico, tako najde šaljivec, išoč siže za veselo kroniko, zlato zrno prave modrosti.

Nušić ni feljtonist v pravem smislu te besede. Ni pisec, ki lahko piše o čemer si bodi v vseh tonih, poučno, pesniško, resno in šaljivo, šaljivo o resnem in resno o šaljivem. On je

¹ Listič v feljtonu v zbirki „Priče“. Izdala Matica Hrvatska 1912.

samo komičen brez ozira na kvaliteto komike, ker ne piše za salon, temveč za maso. On je samo komičen in postopa navadno tako, da predoči kako smešnost, da jo občuti kot zamisel in jo parafrazira. Njegovi feljtoni so navadno parafrazirani dovtipi in s tem spominja na Marka Twaina, ki je kakor on v zamisli realen, ko jo pa razvija in parafrazira, zabrede rad v fantastičnost in neverjetnost ter izgubi pod nogami tla in točko, od katere je izšel. Po kompoziciji spominja Nušić torej na Twaina, v detajlu pa kakor Stevan Sremac na Gogolja in Čehova, išoč komičnost v paralelnosti detajla in celote. Humorist je tožni krohotač, a Nušić je vedno dobre volje; zato mu ne gre ime humorista. Kakor Sremac, pri nas morda znan po spisu „Pop Čiro in pop Špiro“, tako se poslužuje tudi Nušić preprostega beograjskega pocestnega, gostilniškega in kuhinjskega jezika nemara zaradi večjega efekta.

Poleg vseh slabosti hitrega dela in improvizacije je ustvaril Nušić v Srbiji popolnoma moderno, zelo amizantno in novo literarno vrsto, presnavljajoč vsakdanjo kroniko v fantazijski feljton, ki je zmes navadnega članka in komične pripovedke. Njegova stran pisanja se more meriti po duhovitosti in izvirnosti z najboljšimi fantazijami svetovnega glasu. Humoristi in satiriki so vedno segali po Nušićevih domislicah in „Simplicissimus“ je priobčil marsikaj „Frei nach Nušić“ in morda še več brez navedbe vira. Roda Roda je izdal obširno knjigo, ki obsega po večini Nušićeve snovi. Knez od Semberije je v njej celo precej doslovno preveden.

Toda Nušić je pred vsem komediograf. On je najplodnejši in najpopularnejši srbski pisatelj. Od srbskih piscev je na Hrvatskem in pri nas najbolj znan. „Knez od Semberije“, pri nas zelo priljubljena enodejanka, je pravi biser jugoslovanske dramske literature in je bila vzor nekaterim najboljšim dramatikom našega juga. Nušićev „Svet“, na našem odru enako znan, spada med najbolj uspele komedije srbske, hrvatske in slovenske. Dalje je znana njegova „Protekcija“ in zadnje dni igra ljubljanska drama z velikim uspehom „Navadnega človeka“, katerega vsebina je zajeta deloma iz autorjevega lastnega življenja, ko je zložil satirično pesem, zaradi katere je bil zaprt; z razločkom, da njegov junak pobegne. Nušić je napisal preko dvajset dramskih del.

Človek mora biti književnik, da zapopade silo te invencije in oceni moč te imaginacije. Poleg žurnalistovskega dela je vršil Nušić druge redne posle in pisal povrhu vsega še

uspele drame. Spada med one, ki ustvarjajo z bujno lahkoto prirode, delavni in koristni že samo s tem, ker žive in ki delajo največ tedaj, ko ne delajo. Ti srečniki ne poznajo muk, s katerimi so ustvarjali nekateri artisti kakor Flaubert in Horacij. Ti ne žive za umetnost, temveč tiče v umetnosti in pišejo tako, kakor drugi dihaajo.

Nušić je Srb. Tako verno — kakor nihče drugi nam slika društveno življenje Srbije, ki je nam vsem pri srcu, pa jo še tako malo poznamo, kakor bi Beograd ne bil to, kar sta Zagreb in Ljubljana — biserno zrno na srebrnem „djerdanu“ Save, naše vode.

M. P.

Cene prostorom

Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	30 K . . .	40 K
„ II. – III. vrste	26 „ . . .	35 „
„ IV. – IX. vrste	22 „ . . .	30 „
„ X. – XIII. vrste	18 „ . . .	22 „
Stojišča	4 „ . . .	8 „

Lože

Lože v parterju in		
I. redu za 4 osebe	130 „ . . .	180 „
Balkonske lože za 4 osebe	90 „ . . .	130 „
Nadaljne vstopnice v		
I. redu in parterju	25 „ . . .	30 „
Nadaljne vstopnice v		
balkonskih ložah	20 „ . . .	25 „

Balkon

Sedež I. vrste	20 „ . . .	25 „
„ II. – III. vrste	13 „ . . .	20 „

Galerija

Sedež I. vrste	9 „ . . .	10 „
„ II. – V. vrste	7 „ . . .	8 „
Stojišča	3 „ . . .	5 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (operno gledališče) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure proti 10 % povišku in na dan predstave pri blagajni za gorenje cene.

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.